



Over trouwbeloften

<https://hdl.handle.net/1874/241801>

Jan. 19 Dec. 1883

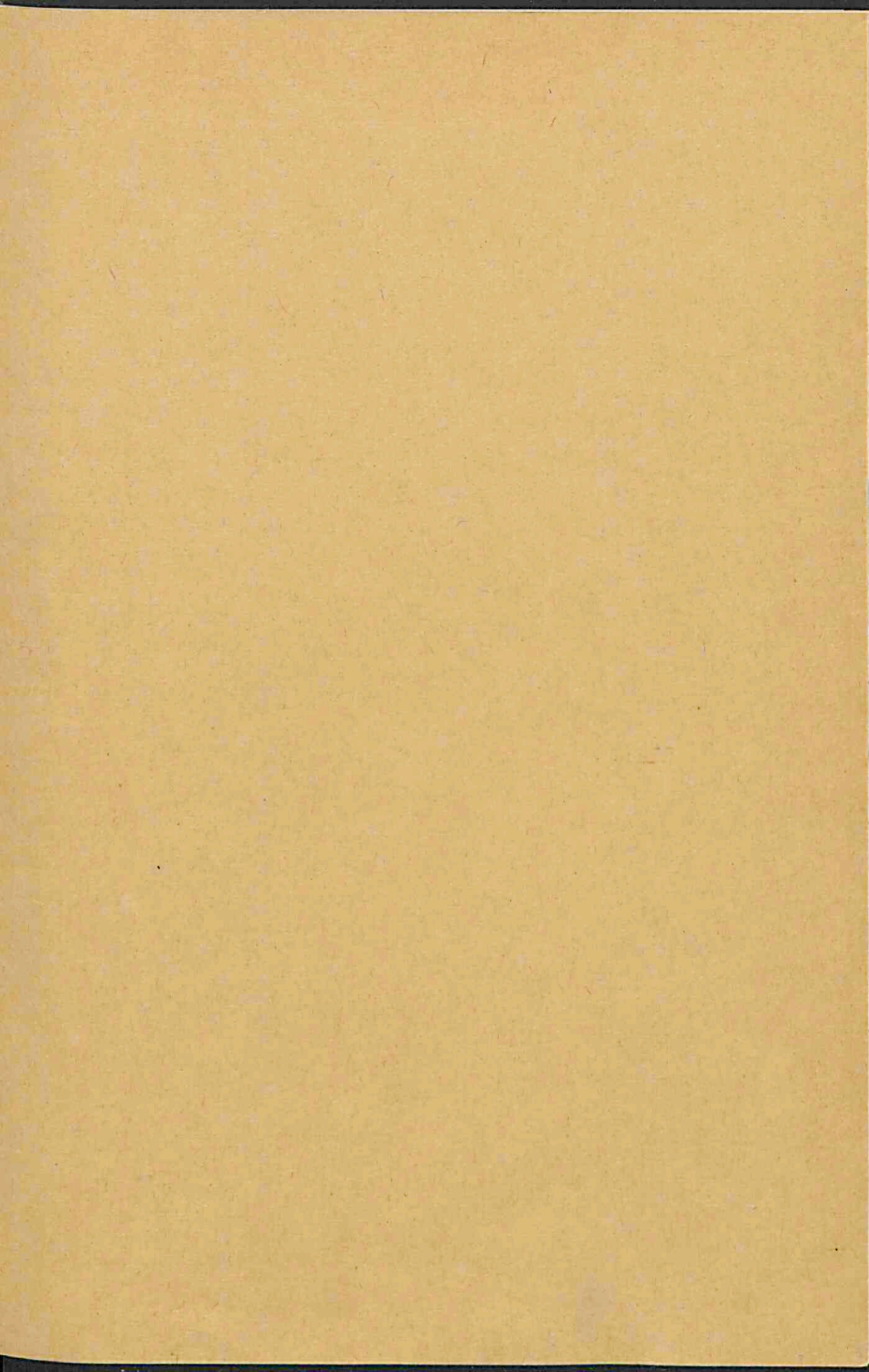
A. au. 19

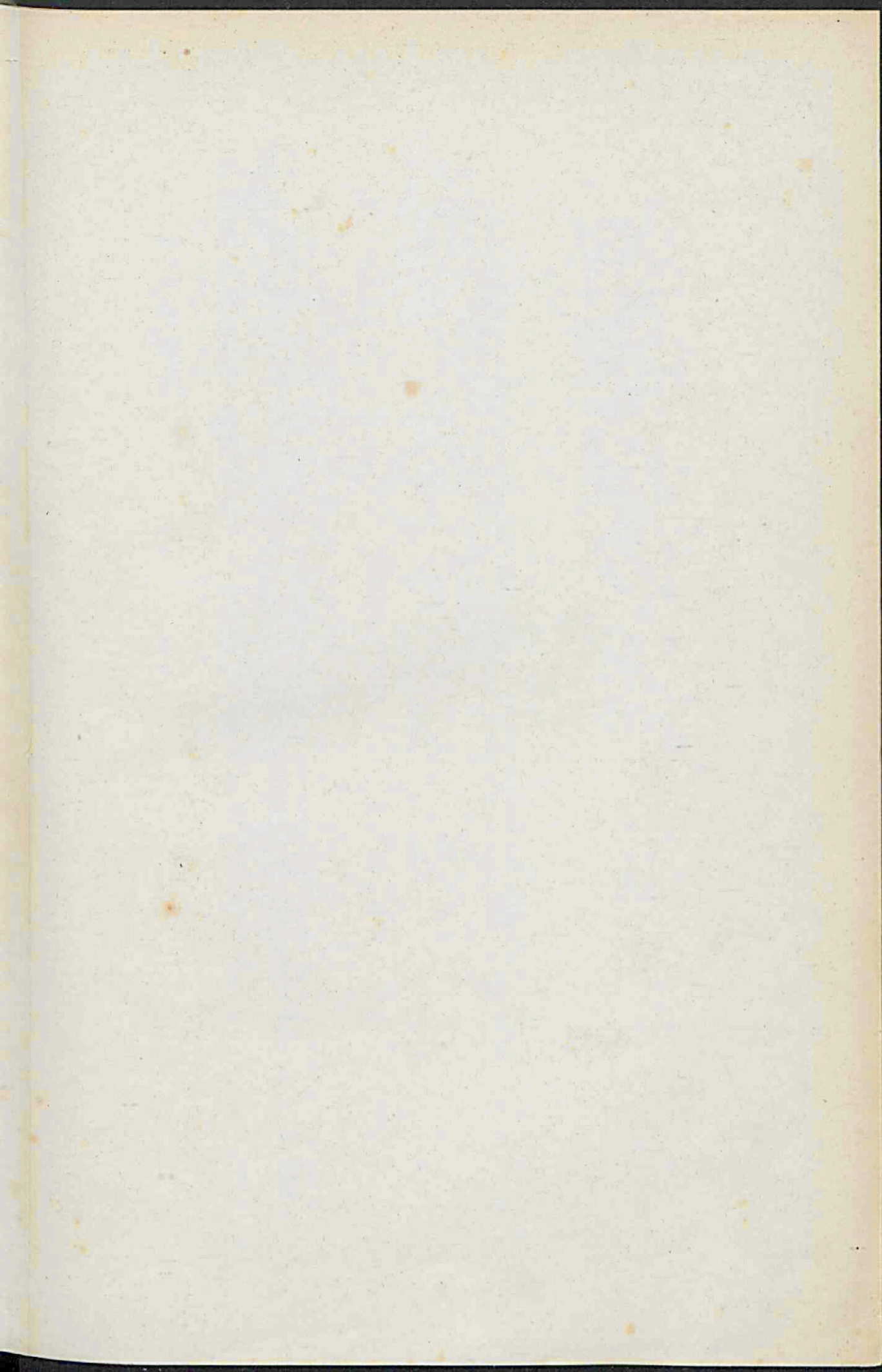
G.J. v Heijst, diss. Utrecht, 1883.

G. J. van Heijst.

OVER TROUWBELOFTEN.

ht
3





XIX
1849
1849
1849
1849

OVER TROUWBELOFTEN.

OVER TROUWBELOFTEN.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Mr. H. J. HAMAKER,

Hoogleeraar in de faculteit der Rechtsgeleerdheid,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT

EN OP VOORDRACHT DER

RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op Woensdag, den 19 December 1883, des namiddags te 3 uren

DOOR

GIJSBERTUS JOSEPHUS VAN HEIJST,

geboren te 's-Hertogenbosch.



's-Bosch, J. W. ROBIJNS & Co., 1883.

Aan mijne Moeder.

OVER TROUWBELOFTEN.



Om tot een duidelijk begrip van eenig rechtsinstituut te geraken, is het noodzakelijk, de bronnen op te sporen, waaruit het ontstaan is, en de wijze na te gaan, waarop het zich ontwikkeld heeft. Men heeft dan tevens den zekersten waarborg, dat men bij zijne beschouwingen, vooral waar het de verklaring en toepassing geldt, de waarheid het meest zal nabij komen.

Wenschelijk acht ik het daarom, aan deze studie over het artikel onzer wetgeving, handelende over trouwbeloften, een kort overzicht van de geschiedenis dier beloften te doen voorafgaan.

Zoo er eenig rechtsinstituut is, dat er op bogen mag, tot in de verste oudheid zijnen oorsprong te

kunnen aanwijzen, dan is het ongetwijfeld dat der trouwbeloften.

Reeds in het Oude Testament toch is er sprake van trouwbeloften. Rachel, zoo lezen wij, was geruimen tijd aan Jacob verloofd, vóórdat zij hem ten huwelijk werd gegeven.

Ook bij de bewoners van het oude Latium waren, volgens de getuigenis van Servius Sulpicius, de trouwbeloften reeds in zwang, gelijk te lezen staat bij Aulus Gellius Noct. Att. Lib. 4, Cap. 4.

Bij de Romeinen, welke haar zeer waarschijnlijk van de Latijnen overgenomen hebben, waren zij bekend onder den naam van Sponsalia. Ulp L. 2 D. de Sponsal. (23.1) «Sponsalia dicta sunt a spondendo: nam moris fuit veteribus stipulari et spondere sibi uxores futuras.»

Eene definitie van «Sponsalia» vindt men L. 1. D. de Spons.: «Sponsalia sunt mentio et repromissio nuptiarum futurarum,» eene wederkeerige overeenkomst derhalve tot het aangaan van een toekomstig huwelijk.

Deze overeenkomst nu konde op verschillende wijzen gesloten worden, hetzij eenvoudig of onder eene voorwaarde, met of zonder tijdsbepaling, mondeling of schriftelijk, in elkanders tegenwoordigheid of afwezigheid.

Onder het oude Romeinsche recht ontstond uit de «Sponsalia» eene wederzijdsche verbintenis.

Het gevolg hiervan was, dat de eene partij tegen de andere, welke hare belofte niet nakwam, eene actie had tot eene *geldelijke* vergoeding.

Na de Lex Julia bepaalde men, dat uit zulk eene overeenkomst geene verplichting hoegenaamd tot het aangaan van een huwelijk zoude voortvloeien, zelfs geene indirecte door bepaling van een strafbeding, daar men het «inhonestum» achtte «vinculo poenae, matrimonia, obstringi.»

Later evenwel ging men van eene geheel andere beschouwing uit, en men nam aan, dat door de Sponsalia de affectio maritalis voor het later aan te gane huwelijk reeds bewezen werd.

Deze zienswijze voerde men zoo streng door, dat hij, die zich aan bina Sponsalia had schuldig gemaakt, de straf der infamie beliep; ja zelfs werd adulterium bij de Sponsa even streng gestraft als bij de gehuwde, en kon de Sponsus, wanneer de Sponsa beleedigd was, eene actio injuriarum instellen, terwijl de actie wegens diefstal tusschen verloofden niet bestond.

Bij het aangaan der trouwbeloften gaf men elkan- der gewoonlijk eene «arrha sponsalicia» een soort handgeld, benevens eenen ring.

Verbrak nu eene der partijen de trouwbeloften, dan verloor zij haar recht op de gegevene arrha; zelfs

kon er bedongen worden, dat zij verplicht zou wezen, het viervoudige bedrag te geven, in geval van verbrekking der trouwbeloften. Eerst na de constitutie der keizers Leo en Anthemis werd dit bedrag op het dubbele bepaald.

In het canonieke recht onderscheidde men eertijds twee soorten van trouwbeloften.

Vooreerst de *Sponsalia de presenti*, d. i. de overeenkomst, waarbij man en vrouw beloofden, elkander oogenblikkelijk tot echtgenooten te zullen nemen, en ten tweede de *Sponsalia de futuro*. Het gevolg der *Sponsalia de presenti* was, dat zij, die deze trouwbeloften, welke meestentijds in het geheim geschiedden, aangingen, werkelijk echtgenooten waren, zelfs vóórdat er eenige kerkelijke inzegening had plaats gehad. Aan deze leer, welke tot de ergerlijkste misbruiken aanleiding gaf, maakte het Concilie van Trente een einde, door te bepalen, dat zoodanige trouwbeloften hoegenaamd geene uitwerking zouden hebben.

Bij de *Sponsalia de futuro* beloofde men wederkeerig, elkander in de toekomst tot echtgenooten te zullen nemen. Zij stonden dus gelijk met de *Sponsalia* van het Romeinsche recht. De formule, welke men voor de eerste soort gebruikte, was als volgt: *Ego te in meam accipio*, die der tweede: *Ego te in meam accipiam*.

Met overgrooten ernst behandelde het canonieke recht de trouwbeloften, tot welker vervulling een ieder in zijn geweten verbonden werd. Zelfs konden er in geval van nood geestelijke dwangmiddelen aangewend worden.

Volgens het gewetensrecht was een terugreden alleen geoorloofd op grond van ziekte of merkelijken achteruitgang van lichaam, geest of fortuin.

Geschiedde het terugreden gelijktijdig van beide zijden, zoo was dit altijd geoorloofd, zelfs al waren de trouwbeloften met eede bevestigd.

De personen, die, volgens dit recht, met elkander geldige trouwbeloften konden aangaan, moesten bekwam zijn, zich te verbinden. Zoo waren trouwbeloften van waanzinnigen en kinderen beneden de zeven jaren ongeldig; evenmin waren trouwbeloften tusschen ouders voor hunne kinderen gesloten van waarde; van den anderen kant was evenwel hunne toestemming ter zake van trouwbeloften hunner kinderen geen vereischte.

De trouwbeloften konden aangegaan worden onder eene voorwaarde, met tijdsbepaling of onder een modus. Ongeoorloofde bijbepaling maakte de geheele overeenkomst der trouwbeloften nietig.

Het gebruik der inzegening van de trouwbeloften

was, alhoewel geen essentieel vereischte, toch reeds zeer oud in de kerk; zelfs stond in de Oostersche kerk, alwaar de verloving steeds onder kerkelijke inzegening geschiedde, de verbreking der trouwbeloften gelijk met huwelijksbreuk.

Dezen toestand trachtte Keizer Leo de Wijze eenigszins te wijzigen, door de op formeele wijze aangegane trouwbeloften meer en meer in overeenstemming te brengen met het werkelijk huwelijk. Uit dien hoofde bepaalde hij dan ook, dat de inzegening der trouwbeloften niet zoude mogen geschieden, vóórdat de verloofden den leeftijd der puberteit bereikt hadden.

In overeenstemming met deze verordening werd door Keizer Alexius Comnenus in het jaar 1084 bepaald, welke bepaling door eene uitvoerige verklaring van het jaar 1092 bevestigd werd, dat de onder gebed en priesterlijke inzegening geslotene trouwbeloften van gelijke kracht zouden wezen als een werkelijk huwelijk; die, welke zonder plechtigheid of beneden den leeftijd der puberteit waren aangegaan, zouden evenwel slechts de burgerlijke gevolgen der oude Sponsalia hebben.

Evenals in het canonieke recht door het Concilie van Trente een einde werd gemaakt aan de Sponsalia de presenti, zoo geschiedde dit in het oude Fransche

recht door de Ordonnance de Blois, welke zelfs aan de notarissen, onder bedreiging van lijfstraf, verbod, hunnen bijstand tot het opmaken van zoodanig eene verlovingsakte te verleenen (art. 44.)

Volgens de Ordonnance van 1639 moesten de trouwbeloften schriftelijk geschieden in tegenwoordigheid van vier getuigen, en werd tot het aangaan derzelve eene volkomen vrije toestemming vereischt.

De wijze, waarop trouwbeloften konden aangegaan worden, de vereischten daartoe, en de personen tusschen welke zij geldig waren, deze waren ongeveer dezelfde als in het Romeinsche en canonieke recht, zoodat eene verdere uitweiding hierover mij overbodig voorkomt; alleen zij hierbij nog vermeld, dat, na ontbinding der trouwbeloften, geene der partijen bevoegd was, een huwelijk te sluiten, noch met de bloedverwanten in de rechte linie, noch met die in de zijlinie tot in den tweeden graad, der andere partij.

Ook in het oude Fransche recht gaven bruid en bruidegom elkander, evenals in het Romeinsche recht, bij het aangaan der trouwbeloften een handgeld «arrhes» genaamd, en moest die partij, welke zonder wettige redenen hare belofte niet gestand deed, het ontvangene handgeld teruggeven, terwijl zij tevens haar recht verloor op het handgeld, dat door haar reeds gegeven was;

beliep dat handgeld evenwel eene te aanzienlijke som, en ging het dientengevolge verre de schade te boven, welke er wegens de niet-ervulling der trouwbeloften door de andere partij geleden was, zoo was de rechter bevoegd, dit handgeld tot de som der geledene schade te herleiden. De reden hiervan vinden wij bij Pothier vermeld: «La raison est, zegt hij, qu'étant d'une extrême importance pour le bien de la société civile, que les mariages soient parfaitement libres, une partie ne doit pas être mise dans la nécessité de contracter un mariage contre son gré, par la crainte de souffrir une trop grosse perte, si elle refusait d'accomplir les promesses de mariage pour l'exécution desquelles elle a donné des arrhes trop considérables.»

In dit handgeld was dus, gelijk men ziet, reeds het beginsel van schadevergoeding opgesloten.

De Code Napoleon zweeg geheel en al over trouwbeloften, en ofschoon men het in 't algemeen daarover eens was, dat, al bestonden deze ook, niemand toch tot een huwelijk gedwongen zoude kunnen worden, op grond van den bekenden rechtsregel «nemo praecise ad factum cogi potest», zoo liepen de meeningen desnietteenstaande zeer uiteen, of de partij, welke de belofte niet nakwam, al dan niet tot schadevergoeding verplicht zoude zijn. Sommigen beweerden, dat art.

1142, hoewel op overeenkomsten in het algemeen toepasselijk, dit evenwel niet was op het huwelijk, daar de wetgever hetzelfde eene geheel bijzondere vrijheid waarborgde. Trouwbeloften nu, aldus redeneerden zij, zijn met deze aan het huwelijk gewaarborgde vrijheid in strijd, bevatten derhalve eene ongeoorloofde oorzaak, en zijn dientengevolge nietig, en eene nietige verbintenis kan geen grond opleveren tot vergoeding van kosten, schaden of interesten.

Anderen daarentegen vonden steun in art. 1382: «*Tout fait quelconque de l'homme qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé, à le réparer.*» Door de tegenstanders werd evenwel aangevoerd, dat dit artikel voorzeker een belangrijk argument zoude opleveren, zoo niet uit den titel, waaronder dit artikel voorkomt, bleek, dat het alleen toepasselijk was op die daden van den mensch, welke voortspruiten uit een delict of quasi delict, doch dat hiervan bij verbreking der trouwbeloften hoegenaamd geen sprake kon zijn.

Wat het oude Hollandsche recht betreft, ook in ons vaderland bestonden oudtijds trouwbeloften; wij vinden ze althans vermeld in het Echt Reglement van de Staten Generaal van 18 Maart 1656 art. 2, alsmede in het Holl. Groot Plakkaatboek, 2 bldz. 2434. En men

was zelfs nog veel gestrenger dan onder het Romeinsche recht, daar in sommige gevallen hij, die, na gedane trouwbeloften, weigerde te huwen, zelfs door lijfswang tot het aangaan van het huwelijk konde gedwongen worden; in andere gevallen kon door den rechter iemand benoemd worden om den onwillige bij de huwelijksplechtigheid te vervangen.

Deze laatste bepaling werd ook overgenomen in het Wetboek Lodewijk Napoleon voor Holland van 1809, en wel in art. 132. Wanneer namelijk de huwelijksafkondigingen hadden plaats gehad, kon de rechter, zoo hij daartoe redenen vond, iemand benoemen om den onwillige te vertegenwoordigen en op die wijze de huwelijksplechtigheid te doen voltrekken. Verder had, volgens art. 135, een ieder het recht om op grond van vroegere en niet vervallen trouwbeloften den verderen voortgang der huwelijksafkondigingen te stuiten, mits men van de vermeende trouwbeloften, door schriftelijk bescheid, terstond deed blijken.

De geldigheid der trouwbeloften werd dus door dit Wetboek erkend, dat daaraan trouwens een geheel hoofdstuk wijdde, bestaande uit de artikelen 40—56.

Na deze korte behandeling van de geschiedenis der trouwbeloften, wil ik de meer onmiddellijke bronnen nagaan, welke den wetgever tot de opname van de in

art: 113 vervatte rechtsleer geleid hebben, en wel voor-
eerst het Ontwerp 1816.

In dit eerste ontwerp van het Burgerlijk Wetboek werd datgene, wat in art. 105 van ons tegenwoordig Wetboek met den naam van «aangifte» wordt bestempeld, door dien van «ondertrouw» aangeduid, en werd aan die «aanneming in ondertrouw» volgens art. 160 van datzelfde ontwerp, verbindende kracht toegekend, en wel zoodanige, dat partijen elkander zouden kunnen verplichten om het voorgenomen huwelijk te voltrekken; of, bij gebreke daarvan, te vergoeden kosten, schade en interesten door de teleurstelling veroorzaakt.

Het Ontwerp 1820 beschouwde de zaak uit een geheel ander oogpunt. Zoo tot ééne verbintenis, dan voorzeker moest tot het huwelijk eene absoluut vrije toestemming der handelende partijen gevorderd worden, en derhalve niemand tot het aangaan van een huwelijk, zij het dan ook slechts zedelijk kunnen gedwongen worden, uit vrees voor eene veroordeeling tot schadevergoeding, in geval de gedane trouwbeloften niet werden gehouden. Te meer nog helde men tot dit gevoelen over, dewijl de ondervinding geleerd had, dat dergelijke beloften meermalen werden uitgelokt als middel om zich te verrijken, en dat derhalve de gevolgen niet beter konden worden voorkomen dan door de oorzaak zelve

weg te nemen. Dit waren dan ook de voorname redenen, welke de samenstellers van dit ontwerp deden besluiten in art. 145 het volgende te bepalen: «De wet kent aan trouwbeloften geene burgerlijke gevolgen toe, elke der partijen kan hare beloften intrekken tot op het oogenblik der voltrekking des huwelijks, zonder dat de andere partij eenige regtsvordering hoegenaamd heeft, zelfs niet wegens voorgewend nadeel aan haren naam door de teleurstelling toegebracht.» En in art. 148: «De aangifte zal tusschen de partijen een verbindende kracht hebben, niet tot voltrekking van het huwelijk, maar alleen tot vergoeding der wezentlijke schade door de weigering veroorzaakt.»

Voorts bepaalde nog art. 154, dat de aangifte, gedaan door personen, wier huwelijk bij de wet verboden is, of die de vereischte toestemming tot het aangaan van hetzelfde, ten tijde der aangifte nog niet hadden verkregen, nietig zoude zijn. Die nietigheid hield evenwel op, zoo er vóór het aangaan van het huwelijk toestemming verleend werd, terwijl volgens art. 157 die aangifte ophield verbindend te zijn in de volgende gevallen:

«1° Wanneer de aangifte mogt hebben plaats gehad, zonder de vrije toestemming der beide partijen, of ten gevolge van wezenlijke dwaling in of omtrent den persoon.

2° Uit hoofde van merkelijk bedrog en misleiding, door den anderen jegens hem gepleegd, in de opgave van zijne bezittingen, kostwinning, uitzigten of betrekkingen.

3° Uit hoofde van later gepleegd of later ontdekt wangedrag des anderen.

4°. In geval van vroegere en niet vervallen huwelijksaangifte met eenen anderen persoon.»

Voorts werd de beslissing over de al of niet genoegzaamheid dezer redenen aan het oordeel des rechters overgelaten, voor elk geval in het bijzonder.

Ten slotte ging volgens art. 158 de aangifte te niet en verviel met al hare gevolgen:

«1° Door renunciatie der partijen, mits blijkende bij geschrift.

2° Door den dood van ééne van beiden.

3° Door het stellen van ééne derzelve onder curatele.

4° Door voltrekking van een huwelijk van ééne van beiden met een' anderen.

5° Door verloop van een geheel jaar, hetzij na de aangifte zonder dat eenige afkondigingen zijn gedaan, hetzij na ééne of meerdere afkondigingen, zonder dat de verdere vereischte afkondigingen of het huwelijk daarop gevolgd zijn;» terwijl in geval van stuiting of procedures over den voortgang des huwelijks, die tijd gerekend werd van den dag van het eindvonnis.

Op de zoo even aangehaalde artikelen werden door de afdeelingen velerlei aanmerkingen gemaakt, welke in hoofdzaak hierop nederkwamen, dat de artikelen 154—159 van het Ontwerp 1820 behoorden te worden weggelaten, dewijl de daaruit afgeleide gevolgtrekkingen in den aard der zaak gelegen waren, en dus niet in het Wetboek dienden opgenomen, doch aan het oordeel des rechters moesten overgelaten worden; met andere woorden, deze artikelen werden door de afdeelingen als overbodig beschouwd. Wat aanging de artikelen 145 en 148, zoo waren zij van meening, dat deze artikelen met elkander in overeenstemming dienden te worden gebracht.

In de, in het Comité Generaal van 2 Juni 1821, over dit ontwerp, hierop gevolgde discussie, betoogde de heer Liefmans, dat de art. 145 en 148 twee zeer verschillende zaken beoogden.

Het eerste zag op eigenlijke beloften, om een huwelijk aan te gaan, het laatste op de aangifte van een voorgenomen huwelijk, «opdat daaraan in het belang van ieder, wien het mogt aangaan, de bij de wet vereischte publiciteit zoude gegeven, en alzoo de mogelijkheid, om het huwelijk te stuiten, zoude geboren worden.» Het eerste was dus onder de *overeenkomsten* te rangschikken, het laatste niet.

Die aangifte was echter eene daadzaak, welke in geval, dat door de schuld van ééne der partijen, het huwelijk niet doorging, aan de teleurgestelde partij werkelijke schade konde berokkenen, welke hij, die daarvan de oorzaak was, gehouden is te vergoeden. Het gevolg hiervan was, dat de Kamer besloot, als haren wensch, aan de regeering de navolgende punten op te geven :

«Dat aan trouwbeloften nimmer eenige verbindende kracht mogt worden toegekend tot voltrekking van het huwelijk. Dat aan dezelve alleen eene verbindende kracht mogt worden toegekend tot vergoeding van schaden en interessen. Dat de eisch tot vergoeding van schaden en interessen niet zal worden toegelaten, dan ingeval er wezenlijke schade (in bonis) geleden is.»

In geheel anderen zin luidde wederom het Ontwerp van 23 Nov. 1821: «Trouwbeloften, onverschillig of daarbij al dan niet eene schadeloosstelling in geval van verbreking is bedongen, geven nimmer recht tot vergoeding van kosten, schaden en interessen, uit hoofde der nietvervulling van de belofte.»

Deze alinea, welke in hoofdzaak den geest ademde van het Ontwerp 1820, werd bij de nieuwe redactie aldus gewijzigd: «Trouwbeloften geven nimmer

regt tot vergoeding van kosten, schaden en interessen, uithoofde der nietvervulling van de belofte; alle be-
dingen tot schadeloosstelling te dezer oorzake, zijn
nietig.»

Alinea 2, hoofdzakelijk ook wederom neêrkomende
op het in art. 148 van het Ontwerp 1820 opgeno-
mene, bepaalde het volgende:

«Wanneer echter de aangifte, bij den ambtenaar
van den burgerlijken stand gedaan, van eene huwe-
lijksafkondiging gevolgd is, kan zulks grond ople-
veren tot eene regtsvordering, om vergoeding van
kosten, schaden en interessen, uithoofde der wer-
kelijke verliezen, welke de eene partij, door de
weigering der andere, in hare goederen mogt hebben
geleden.»

Op de vraag der afdeelingen naar de reden van de
in deze alinea opgenomene bepaling werd door de re-
geering het volgende antwoord gegeven: «Tant que la
promesse de mariage est restée secrète entre les par-
ties, on n'a pas dû accorder d'action, parce que l'on
connait les graves inconvéniens qui peuvent résulter de
ces sortes d'actes, souvent arrachés dans l'impétuosité
des passions; mais du moment que les parties ont
manifesté publiquement l'intention de s'unir, et que
cette intention est connue de tous, la loi présume que

la promesse n'est plus un acte arraché à la faiblesse par la ruse. Voilà pourquoi, dans ce cas, il y a une action pour les dommages *réellement* soufferts» terwijl nog door den heer Nicolai ter verdere toelichting hiervan werd aangevoerd: «Les promesses de mariage, auxquelles l'on ne pouvait attribuer des effets civils sans compromettre les bonnes mœurs, sans multiplier les moyens de séduction et sans porter atteinte à la liberté du mariage, reçoivent de la formalité des publications un caractère obligatoire, qu'elles n'avaient pas auparavant. Alors le danger ne semble plus exister; alors l'une des parties a pu avoir un juste motif pour exécuter des projets, dont elle se serait abstenue sans l'espoir du mariage, et qui, par le refus de l'autre partie, lui occasionnent une diminution *réelle* dans son patrimoine.

Cette perte étant bien constatée, l'équité exige que celui qui en est la cause, soit tenu de la réparer.»

Eindelijk werd in de derde alinea eene geheele nieuwe bepaling opgenomen: «Deze regtsvordering kan niet worden aangevangen na verloop van 18 maanden te rekenen van de huwelijksafkondiging.»

Aldus geredigeerd, werd dit art. als art. 32 der wet van 26 Juni 1822, en later als art. 115 der officieele uitgave van 1830 gelezen.

In 1832 eindelijk nam het den vorm aan, waaronder het thans voorkomt in art. 113 van ons Wetboek:

«Trouwbeloften geven geene regtsvordering tot het aangaan des huwelijks, noch tot vergoeding van kosten, schaden en interessen, uithoofde der niet-ervulling van de beloften; alle bedingen tot schadeloosstelling te dezer zake zijn nietig.

Wanneer echter de aangifte des huwelijks bij den ambtenaar van den burgerlijken stand van eene afkondiging gevolgd is, kan zulks grond opleveren tot het vorderen van vergoeding van kosten, schaden en interessen, uithoofde der werkelijke verliezen, welke de eene partij, door de weigering der andere, in hare goederen mogt hebben geleden, zonder dat daarbij eenige winstderving zal kunnen in aanmerking komen.

Deze regtsvordering verjaart door verloop van achttien maanden, te rekenen van de eerste huwelijksafkondiging».

Gaan wij nu over tot de bespreking en beoordeeling van het artikel zelve.

In art. 113 wordt door onzen wetgever eene geheel nieuwe rechtsleer gehuldigd.

Op de eerste plaats toch wordt aldaar aan trouwbeloften in het algemeen hoegenaamd geene rechtsvor-

dering toegekend; hebben echter die trouwbeloften door eene daarop gevolgde huwelijksafkondiging eenen meer uitdrukkelijken vorm, een meer verbindend karakter aangenomen en meerdere publiciteit verkregen, dan kan de verongelijkte partij eene actie instellen, doch alleen uithoofde van de *werkelijke* verliezen, welke de eene partij door de weigering der andere mocht geleden hebben.

Deze actie echter kan slechts binnen een bepaalden tijd worden ingesteld, na verloop van welken termijn zij van rechtswege vervalst.

Eene der gewichtige redenen, welke onzen wetgever schijnen bewogen te hebben, eene bepaling omtrent trouwbeloften op te nemen, was wel voorzeker om op die wijze bij ons de vele twistgedingen te voorkomen, welke er in Frankrijk onder vigeur van den Code Napoleon, die gelijk vroeger reeds door mij is opgemerkt, geheel en al over trouwbeloften zweeg, dientengevolge omtrent dit punt ontstaan waren, welke twistgedingen niet alleen heerschten onder de schrijvers, doch ook de rechtbanken in hare uitspraken verdeeld hielden.

Tot het opnemen van dusdanige bepalingen als in art. 113 vervat zijn, moesten evenwel nog andere meer gewichtige redenen medewerken, en deze vinden wij dan ook in de slotsom der overwegingen, welke

den wetgever tot het aldus redigeeren van dit artikel gebracht hebben.

Zoowel in het openbaar belang als in dat der goede zeden, werd het namelijk raadzaam geoordeeld, aan trouwbeloften geene burgerlijke gevolgen toe te kennen; door verleiding toch, zwakheid of hartstocht, zoo redeneerde men, kan menigeen tot een onberaden huwelijk besluiten. Vaak evenwel gaan later, bij rijper nadenken, de oogen open, en verkrijgt men de overtuiging, dat men voor goed zijn toekomstig levensgeluk zal verwoesten, indien men de gegevene trouwbeloften nakomt; toch zoude men dan wellicht, uit vrees voor het geldelijk nadeel, waaraan men zich bij niet-nakoming blootstelt, tot een huwelijk overgaan, dat men allerminst wenscht, ja misschien wel verafschuwt. Bovenal wilde de wetgever de vrijheid des huwelijks gewaarborgd zien; bij het sluiten van het huwelijk moesten de aanstaande echtgenooten volkomen vrij zijn in hunne toestemming, welke vrijheid door geene vrees voor geldelijk nadeel mocht belemmerd worden; dientengevolge beschouwde de wetgever de overeenkomst der trouwbeloften, wat hare gevolgen betrof, als onbestaanbaar met die vrijheid, en ontzegde haar op dien grond eene rechtsvordering tot vergoeding van kosten, schaden en interesten in geval van niet-nakoming.

Anders evenwel was het gesteld zoo er eene huwelijksafkondiging gevolgd was; dan kon men niet meer beweren, dat de beloften door verleiding, of wel in een oogenblik van zwakheid of hartstocht afgedwongen waren, dan had men tijd tot nadenken gehad, ja door die afkondiging zelfs reeds een begin van uitvoering aan zijn huwelijk gegeven.

Daar echter ook in dat geval trouwbeloften nimmer een middel mochten worden om zich ten koste van anderen te verrijken, zoo bepaalde de wetgever, dat alleen de werkelijk geleden verliezen zouden vergoed worden, alleen dus het *damnum emergens*; het *lucrum cessans*, de winstderving, moest geheel buiten aanmerking blijven, evenmin als er in dit geval van eenige vergoeding ter zake van gekrenkte eer sprake kan wezen.

Heeft onze wetgever nu, door den invloed en het gewicht dezer billijkheidsredenen overtuigd, bij de opneming dezer in art. 113 vervatte bepalingen, het juiste systeem getroffen?

Ik meen dit te mogen betwijfelen.

Men heeft getracht aan de bepaling van onzen wetgever een schijn van waarheid te geven door te beweren, dat trouwbeloften, als zijnde met de vrijheid des huwelijks onbestaanbaar, eene ongeoorloofde oorzaak inhielden, en wel op grond van art. 14 der Wet hou-

dende Algemeene Bepalingen, dat het aangaan van handelingen en overeenkomsten verbiedt, die met de wetten en goede zeden in strijd zijn.

Het springt, dunkt me, den aandachtigen beschouwer al dadelijk in het oog, dat hier eene grove verwarring plaats heeft.

Men maakt namelijk geen onderscheid tusschen de oorzaak der verbintenis en hare gevolgen.

Op het oogenblik toch, en hier komt het juist op aan, dat men de overeenkomst aanging, was de wil geheel vrij; deze wil nu was gericht op het toekomstig huwelijk, de toestemming tot het aangaan van een huwelijk was op dat oogenblik dus volkomen vrij, en het gevolg dier vrije toestemming was tevens oorzaak van het totstand-komen der overeenkomst. Zoo werd dientengevolge ook eene geldige verbintenis geschapen. Wordt de overeenkomst dus door eene der partijen zonder *wettige* reden verbroken, dan is deze tot schadevergoeding gehouden, en wel om twee redenen.

Vooreerst omdat elke verbintenis zich bij niet-nakoming oplost in vergoeding van kosten, schaden en interesten, en ten tweede omdat de partij, die haar niet nakomt, daardoor eene onrechtmatige daad begaat, — door deze willekeurige verbreking toch benadeelt zij de andere partij in hare eer en goeden naam, en is der-

halve volgens art. 1401 B. W. gehouden, de schade door hare schuld veroorzaakt te vergoeden. Deze schade kan zoo materieel als moreel wezen, waaruit volgt, dat ten deze tevens art. 1408 van toepassing zal zijn.

Zoodra de veroorzaakte schade vergoed is, zijn partijen voor goed van elkander ontslagen en wederom volkomen vrij tot het aangaan van trouwbeloften of een huwelijk met een ander persoon.

Wat nu deze vergoeding van kosten, schaden en interesten betreft, zoo neem ik gaarne aan, dat er somtijds, ja zelfs meermalen, personen zullen gevonden worden, die, uit vrees voor eene aanmerkelijke te betalen schadeloosstelling, daardoor als het ware gedwongen, onvrijwillig hunne toestemming geven tot een huwelijk, dat zij onder gewone omstandigheden voorzeker niet gesloten zouden hebben; dit kan echter geen grond opleveren tot krachteloos verklaring der trouwbeloften, wel tot nietig-verklaring van het huwelijk zelf als hebbende, ten gevolge hiervan, de vrije toestemming ontbroken.

De oorzaak, welke aanleiding gaf tot het aangaan der trouwbeloften, was volkomen geldig en dientengevolge de verbintenis daaruit voortvloeiende eveneens, al kunnen ook de gevolgen soms aanleiding geven dat daardoor de toestemming tot het huwelijk

zelve minder vrij, ja zelfs geheel onvrij wordt.

Doch aangenomen, dat het enkel en alleen uit een oogpunt van billijkheid geschied is, om in het belang der openbare orde en goede zeden de vrijheid des huwelijks te waarborgen, was de wetgever daarvoor dan gerechtigd om den rechtsgrond, die aan trouwbeloften eene volkomen geldige verbintenis verzekert, dien rechtsgrond, die daarenboven nog zijne bevestiging vond in de historische grondslagen, waarop hij rustte, geheel en al over het hoofd te zien?

Is het eindelijk consequent om aan trouwbeloften eene actie te ontzeggen, terwijl men integendeel eene rechtsvordering, zij het dan ook slechts voor werkelijk geleden verliezen, verleent aan de aangifte gevolgd van eene huwelijksafkondiging, en dit op den enkelen grond, dat door die huwelijksafkondiging reeds een begin van uitvoering aan het huwelijk is gegeven?

Kan hier toch wederom niet evengoed de vrijheid van toestemming beperkt zijn geworden door de vrees voor een geldelijk nadeel?

Indien de wetgever de vrijheid des huwelijks zoo hoog schat, haar zoo streng gehandhaafd wil zien, moest hij dan niet alles voorkomen, wat die vrijheid maar eenigszins in den weg zoude kunnen staan of belemmeren?

Moesten dan niet, om iets te noemen, de huwelijksche voorwaarden, giften tusschen aanstaande echtgenooten bij huwelijksche voorwaarden besproken eveneens als ongeldig beschouwd worden? Hoe gemakkelijk toch kan het niet gebeuren, dat de een of ander, wien bij die gelegenheid een aanzienlijk voordeel is toegezegd, een huwelijk aangaat onder den invloed der vreeze dit voordeel te zullen verliezen, of noemt men dit soms een huwelijk met volkomen vrije toestemming gesloten? En toch hier zoude de wetgever zelve de oorzaak wezen, dat die vrijheid des huwelijks geschonden werd. In art. 209 B. W. wordt toch bepaald dat: «De huwelijksche voorwaarden, mitsgaders schenkingen ter zake van huwelijk, *vervallen*, wanneer dezelve niet door een huwelijk zijn opgevolgd,» met andere woorden, dat zij staan en vallen met het opvolgend huwelijk.

Eene der redenen, waarop nog gewezen werd, ten einde art. 113 te rechtvaardigen, waren de vele en ergerlijke processen, welke de wetgever daardoor had willen voorkomen. Maar zoo dit de bedoeling was, zoude het dan niet beter geweest zijn, het geheele hoofdstuk handelende «Over de ontbinding des huwelijks door echtscheiding» uit het Wetboek te schrappen? Zoo er toch ééne zaak gevonden wordt,

geschikt om tot ergerlijke processen aanleiding te geven, dan geloof ik, of liever ik ben er van overtuigd, dat zij voorzeker onder deze rubriek zal vallen.

Ten slotte nog enkele opmerkingen:

Vooreerst kan niemand tot een huwelijk gedwongen worden; dit toch zoude direct indruisen tegen den reeds eenmaal door mij aangehaalden rechtsregel: «*nemo praecise ad factum cogi potest,*» en het is ook op dien grond dat men de in art. 47 en art. 132 vervatte bepalingen van het Wetboek Lodewijk Napoleon voor Holland, moet veroordeelen.

In de tweede plaats verdient het aangaan van trouwbeloften onder bepaling van een strafbeding ten hoogste atkeuring; de waardeering toch der geledene schade, welke vóór alles aan het oordeel des rechters onderworpen dient te wezen, wordt hem door dit beding geheel en al onttrokken.

Deze schade nu welke, gelijk uit den aard der zaak voortvloeit, meestentijds en grootendeels in eene krenking van eer zal bestaan, dient door den rechter in overeenstemming te worden gebracht met den stand, den rang en het fortuin der wederzijdsche partijen; hierdoor zal tevens een waarborg geleverd worden, dat de te vergoeden schade geevenredigd zal wezen aan den persoon, die ze dragen moet.

Uit dit alles blijkt tevens, dat het bezwaar van het onvrij worden der toestemming, veroorzaakt door het verplicht zijn eener schadeloosstelling, nog zoo heel groot niet is; trouwens, het zou een ondankbaar werk zijn, te willen zorgen voor het heil van dengene, die zich zoozeer door den invloed der vreeze voor een geldelijk nadeel laat overmeesteren, dat hij tengevolge daarvan zijn geheel toekomstig levensgeluk op het spel wenscht te zetten, ja misschien wel voor altijd verwoest wil zien!

Ik herhaal derhalve, de wetgever heeft zich hier laten verleiden door het overgrootte gewicht, dat volgens zijne meening de billijkheid in de schaal legde, en daardoor is de juridische zijde van dit onderwerp geheel en al uit het oog verloren.

Men wilde de gevolgen van het kwaad uit den weg ruimen, en meende dit niet beter te kunnen doen, dan door de oorzaak zelve weg te nemen. Volkomen juist zoude deze redeneering geweest zijn, zoo men die gevolgen niet op eene andere wijze hadde kunnen voorkomen, zonder zich aan deze, ik noem het eene juridische ketterij, schuldig te maken. Ter bereiking van dit doel zou evenwel, geloof ik, nog wel een ander middel te vinden geweest zijn.

Hadden de samenstellers toch, aan wier bemoeiingen

wij voornamelijk ons artikel te danken hebben, bij de behandeling van dit onderwerp, hunne oogen ook eens laten gaan over het Wetboek van 1809, zij zouden gezien hebben, dat de daarin omtrent «trouwbeloften» opgenomene bepalingen geheel en al overeenstemden met de ware rechtsbeginselen en de historische ontwikkeling van ons recht.

Waren deze nu, behoudens de twee door mij reeds als onjuridisch veroordeelde artikelen, waarvan het eerste (art. 47) gevoeglijk door eene andere bepaling *konde* vervangen, het tweede (art. 132) noodzakelijk *moest* geschrapt worden, door den wetgever, zij het dan ook eenigszins gewijzigd en desnoods meer met de eischen des tijds strookende, doch in hoofdzaak hetzelfde blijvende, overgenomen, voor een groot gedeelte, zoo niet geheel en al, zoude men al die zoo hoog opgevijzelde bezwaren als rook hebben zien verdwijnen en vergaan.

Ik wil daarom kortelijk bij deze artikelen stilstaan en aantoonen, dat, wanneer de zaak in gelijken geest behandeld ware geworden, men wel allerminst het recht gehad zoude hebben om te spreken van «ces sortes d'actes souvent arrachés dans l'impétuosité des passions.»

VIJFDE TITEL.

VAN HET HUWELIJK.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van Trouwbeloften.

ART. 40. Allen, die zich kunnen verbinden, en met elkander mogen trouwen, kunnen trouwbeloften aangaan.

ART. 41. Deze verbindtenis moet duidelijk, onbewimpeld, vrij en ongedwongen zijn, en voorts alle die vereischten hebben, welke noodig zijn, om aan toezeggingen eene verbindende kracht te geven.

ART. 42. Minderjarigen hebben daartoe noodig de goedkeuring van hen, zonder welker toestemming zij geen

Daar trouwbeloften aangegaan worden met het oog op een aanstaand huwelijk, zoo is het niet meer dan billijk en redelijk, dat dezelfde beletselen, zoo in- als uitwendige, zoo absolute als betrekkelijke, ook hier geldende zijn.

Duidelijk, onbewimpeld, vrij en ongedwongen moet de verbintenis wezen. Om daardoor alle mogelijke kunstgrepen en listen, welke allicht hierbij gebruikt zouden kunnen worden, den pas af te snijden.

Hiervoor geldt hetzelfde als omtrent art. 40 gezegd is. Dit artikel is dus tevens, evenals art. 40, een

huwelijk kunnen aangaan.

ART. 43. Er mag geen recht worden gedaan dan op trouwbeloften, die van weêrskanten erkend zijn, of door schriftelijk bescheid bewezen worden, zonder dat eene delatie of deeling van eede in dit stuk wordt toegelaten.

ART. 44. Het wederzijdsche verzoek om in ondertrouw te worden aangenomen, wordt voor eene verbindende trouwbelofte gehouden, zonder dat daartoe eenig verder bewijs noodig is.

ART. 45. Trouwbeloften kunnen aangegaan worden, of zonder tijdsbepaling, of op tijd, mits niet langer dan op twee jaren.

waarborg tegen mogelijke verleiding en hartstocht.

Geeft dus met andere woorden het middel in de hand, waardoor men trouwbeloften kan bewijzen.

Dit geldt dus voor eene praesumptio juris et de jure.

Dewijl de tijdsbepaling geschiedt om partijen te beletten vóór het verlopen van den bepaalden termijn de uitvoering der verbintenis te vorderen, zoo ziet

men welke verderfelijke gevolgen het na zich zoude slepen, zoo hier geene bijzondere bepaling was opgenomen, waarin die termijn tot twee jaren bekort wordt.

Waren partijen toch aan geen tijd gebonden geweest, men zoude trouwbeloften aangaan voor zoo lang men wilde, ja misschien wel voor eeuwig; deze bepaling is dus blijkbaar opgenomen ter voorkoming der vele misbruiken, welke er anders zouden kunnen plaats grijpen.

ART. 46. Zij kunnen ook worden aangegaan onder conditiën of voorwaarden, mits dezelve mogelijk, geoorloofd en betamelijk zijn, overeenkomstig de bepalingen, hierna ten aan-

In dit opzicht zijn dus de trouwbeloften aan dezelfde regelen onderworpen, welke hieromtrent voor overeenkomsten in het algemeen gelden.

zien der verbindtenissen voorgeschreven.

ART. 47. De kracht van wettig aangegane trouwbeloften is, dat de een den anderen tot derzelve vervulling kan noodzaken, of terstond, indien zij zuiver zijn aangegaan, of wanneer de bijgevoegde tijd of voorwaarde verschenen of vervuld is, indien de verbindtenis zulks medebrengt.

ART. 48. Trouwbeloften zijn nietig:

1°. Wanneer minderjarigen dezelve hebben aangegaan zonder toestemming van hen, wier goedkeuring zij tot het huwelijk noodig hebben.

Die toestemming echter naderhand gevolgd zijnde, maakt de trouwbeloften bestaanbaar;

Dit artikel strijdt tegen het gemeene recht, dewijl niemand tegen zijn wil tot eene daad genoodzaakt kan worden. Hier was het de plaats om aan trouwbeloften in geval van verbreking, zonder wettige reden, eene rechtsvordering toe te zeggen.

1°. Dit volgt onmiddellijk uit hetgeen in art. 42 bepaald is. Wat alinea 2 dezer bepaling aangaat, hier wordt datgene, wat oorzaak der nietigheid was, opgeheven, dus wordt hier de overeenkomst tot eene geldige gemaakt.

2°. Trouwbeloften zijn nietig, wanneer dezelve door een getrouwd man of vrouw, staande huwelijk zijn aangegaan; en

3°. Wanneer zij door vreeze, bedrog of merkelijke dwaling zijn aangegaan.

2°. De grond dezer bepaling moet hierin gezocht worden, dat, alhoewel de echtgenooten bij ontbinding des huwelijks hiertoe bekwaam zouden wezen, het evenwel als strijdig met het beginsel der zedelijkheid moet geacht worden om, staande huwelijk, reeds het voornemen te uiten, zich met een ander persoon in het huwelijk te begeven.

3°. Omdat trouwbeloften als zijnde een consensueel contract, door de enkele toestemming tot stand komen. «Sufficit nudus consensus ad constituendum sponsalia» l. 4 ff. de Sponsal. Het komt er hier dus vooral of liever *alleen* op aan, dat de wil *volkomen vrij* zij.

ART. 49. Iemand zich door trouwbeloften aan twee of meer personen hebbende verbonden, zijn alleen de eerste wettig en de latere nietig, onverminderd de actie tot schadevergoeding aan dengeen die door de trouwbeloften misleid is.

ART. 50. Wanneer op de latere trouwbeloften de voltrekking van het huwelijk gevolgd is, zonder dat de eerstverbondene daartegen is opgekomen, verliezen alle andere trouwbeloften daardoor hare kracht.

Door het aangaan der eerste trouwbeloften toch is het hem niet geoorloofd, nog meerdere te sluiten. Hij heeft dus door die tweede trouwbelofte eene onrechtmatige daad begaan en is mitsdien tot het geven van schadevergoeding verplicht aan dengene, die daardoor benadeeld is.

Dit artikel dient beschouwd te worden in verband met art. 135, dat elkeen het recht geeft om op grond van vroegere en niet vervallen trouwbeloften, den verderen voortgang van het huwelijk te stuiten. Heeft dus de belanghebbende partij van dit middel geen gebruik gemaakt, zoo wordt zij geacht *stilzwijgend* hare toestemming tot ontbinding der trouwbeloften gegeven

ART. 51. Trouwbeloften vervallen:

1°. Door den dood van één van de beide verloofde personen;

2°. Wanneer of beiden, of een van beiden, na de belofte, door een lichamelijk gebrek ter voortteling onbekwaam wordt;

3°. Wanneer meerderjarigen trouwbeloften zonder der ouderentoesemming hebben aangegaan, en de reden van afkeuring, door de ouders ingebracht zijnde, bij den regter wordt goedgekeurd;

te hebben, terwijl de andere partij haar *uitdrukkelijk* gaf, door het aangaan van een huwelijk met een ander persoon.

1°. Hierdoor toch wordt het onmogelijk eene verdere uitvoering aan de overeenkomst te geven.

2°. De grond dezer bepaling is hierin te zoeken, dat men de trouwbeloften voorzeker niet aangegaan zoude hebben, zoo men dit had kunnen voorzien.

3°. Is wederom een waarborg tegen mogelijke verleiding of hartstocht, dewijl, mochten de trouwbeloften soms in een onbewaakt oogenblik van drift of hartstocht aangegaan of door verleiding afgeperst zijn, de

4°. Wanneer de voorwaarde, onder welke de trouwbeloften zijn aangegaan, niet vervuld wordt; en

5°. Door wederzijdsche toestemming ter vernietiging der trouwbeloften.

ART. 52. Nadat echter de verloofde personen in ondertrouw zijn aangenomen, kan zulk eene vernietiging niet geschieden, dan bij openlijke verklaringten overstaan van den geen' bij wien de aanneming

ouders dan nog altijd gelegenheid hebben om, door middel van den rechter, het kwaad te herstellen en weder goed te maken.

4°. In dit opzicht dus gelijk gesteld met andere verbintenissen.

5°. Dewijl trouwbeloften alleen door wederzijdsche toestemming gesloten worden, zoo kunnen zij ook niet anders dan door wederzijdsche toestemming ontbonden worden.

Hier heeft de ambtenaar reeds zijne medewerking tot het tot-stand-komen der akte verleend; deze kan dus ook niet zonder zijne tussenkomst en medewerking wederom ongedaan gemaakt worden.

in ondertrouw gedaan is.

ART. 53. Trouwbeloften kunnen ook door een van beide de verloofden, tegen wil en dank van den anderen, herroepen en daardoor verbroken worden, om alle zoodanige redenen, welke de rechter oordeelt, niet uit wispelturigheid voorttespruiten, maar gewichtig genoeg te zijn om een van beiden van de vervulling der trouwbeloften te onthef-
fen.

Art. 54. Geschenken tusschen verloofden worden gerekend, op hoop van het voorgenomen huwelijk te zijn gedaan.

ART. 55. Zoodra de beloften vervallen, kunnen de geschenken wederzijds worden terug geeischt.

De tusschenkomst van den rechter wordt hier vereischt tot meerderen waarborg, dat de aangevoerde redenen genoegzamen en wet-
tigen grond opleveren tot verbreking der trouwbeloften, en niet louter uit wispelturigheid voortspru-
ten.

ART. 56. Doch die door schuld oorzaak is, dat de trouwbeloften vervallen, heeft geen regt om de ge- schenken terug te vorderen.	In deze drie laatste artike- len is het beginsel en de leer der «arrha Sponsalicia» ge- huldigd.
---	---

Het is, dunkt me, onnoodig te doen opmerken, met hoeveel zorg en nauwgezetheid de leer der trouwbeloften door het Wetboek Lodewijk Napoleon werd behandeld, hoe groot het gewicht was, dat men er aan hechtte, zoo zelfs dat men ze beschouwde als brengende de *verplichting* mede tot het voltrekken van het huwelijk, met het oog waarop zij werden aangegaan.

De laatste alinea eindelijk van art. 113 B. W. bevat eene bepaling, waarbij ik nog even wensch stil te staan; deze bepaling toch vond wederom, evenals de andere haar ontstaan in een billijkheidsgrond.

De wetgever wilde namelijk ook hier weder het recht der verongelijkte partij beperken, door te bepalen, dat zij tot het instellen dezer actie aan een bepaalden tijd gebonden zoude wezen, om na het verloopen hiervan, in haren eisch niet meer ontvanke-lijk verklaard te worden.

Men heeft hier te doen met een geval van *déchéance*, dus niet van verjaring.

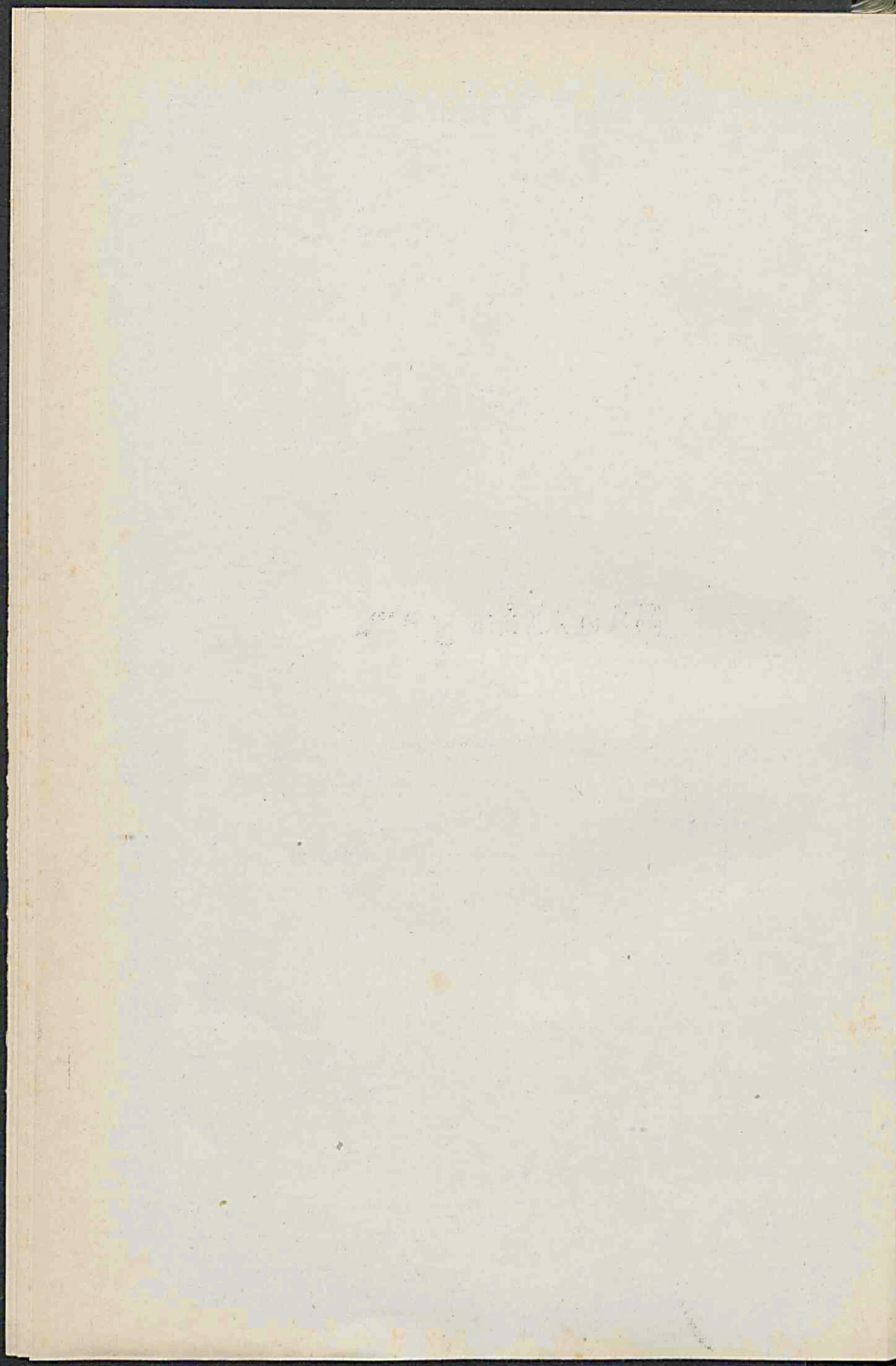
Het onderscheid tusschen *déchéance* en verjaring bestaat in de navolgende punten.

Vooreerst is *déchéance* een *rechtsgrond*, zoodat de rechter haar steeds *ex officio* moet toepassen, terwijl op de verjaring, als zijnde een *rechtsmiddel*, partijen, die van haar gebruik willen maken, zich altijd moeten beroepen. Voorts is bij *déchéance*, welke meestal om redenen van billijkheid in eenen bestaanden rechts-toestand ingrijpt, de uitoefening van een recht slechts binnen zekeren bepaalden tijd toegelaten, terwijl bij verjaring dat recht door subjectieve niet-uitoefening te loor gaat. Eindelijk loopt de verjaring niet in geval er voor de niet-uitoefening van een recht gegronde redenen bestaan, bv. bij minderjarigen of curandi; *déchéance* daarentegen grijpt altijd plaats.

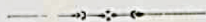
Ten slotte kan verjaring gestuit worden, *déchéance* niet.



Stellingen.



STELLINGEN.



I.

Possessio civilis had bij de Romeinen zoowel hij, die de possessio ad interdicta, als hij, die het bezit ad usucapionem had.

Tot het begrip van possessio civilis, deed het hebben van den animus possidendi alléén, niets af.

II.

Ten onrechte beroepen sommigen zich op de L 12, D. VIII, 1. L. 31. id. 3. L. 31 D. III, 5. L. 7. pr. D. XXXIV, 4. om te bewijzen, dat volgens het Ro-

meinsche recht, het praedium dominans het subject der servituut zoude zijn.

III.

Ten onrechte vermeldt Bruns Besitz p. 42 bladz. 367, Pothier onder degenen, die annaal bezit voor de bezitactiën vorderen.

IV.

Een civiel vonnis tot echtscheiding, uitgesproken tegen een der aanstaande echtgenooten op grond van overspel met de andere, is geen geldige reden tot stuiting.

V.

Wanneer de moeder niet in de voogdij mocht bevestigd zijn, heeft zij toch de *verplichting* om het kind te onderhouden, en dus het *recht* om het volgens hare inzichten op te voeden.

VI.

Ten onrechte beweert men, dat onder «inboedel» in

art. 570, en «meubelen en huisraad» in art. 571, ook zouden zijn begrepen «schepen.»

VII.

De stelling dat, afgescheiden van elk bij de wet erkend zakelijk recht, eene personeele verbintenis, inhaerent aan de zaak, waaromtrent is geconvenieerd, met die zaak op elken lateren verkrijger zoude overgaan, vindt als algemeene regel geen steun in eenige wetsbepaling.

VIII.

Ten onrechte is door den Hoogen Raad aangenomen, dat bij wederkeerige overeenkomsten, de partijen zouden kunnen overeenkomen, dat, wanneer een der partijen mocht in gebreke blijven aan de een of andere bepaling der overeenkomst te voldoen, de overeenkomst zonder 's rechters tusschenkomst zal kunnen ontbonden worden.

Arrest v/d H. R. 20 Dec. 1850.

» » » » 6 Maart 1872.

IX.

In art. 4^{4°} W. v. K. is de komma niet misplaatst;— dit aangenomen, zoo zijn evenwel aannemingen tot het bouwen van huizen en dergelijken, geen daden van koophandel.

X.

Art. 290 W. v. K. is geene *uitzondering*, doch eene *toepassing* van art. 1403 B. W.

XI.

Het voorschrift van art. 766 W. v. K., dat bij het request tot fallietverklaring moet worden overgelegd het bewijs, of moeten worden aangeduid de daadzaken en omstandigheden, waaruit blijkt, dat er werkelijk ophouding van betaling plaats heeft, belet niet, dat later, in geval van verzet, dat bewijs worde aangevuld met andere bewijzen of omstandigheden dan die, welke bij het request tot fallietverklaring zijn aangevoerd.

XII.

De actie tot rembours is niet toegelaten tegen den trekker van een bij onvolledig endossement overgedragen wisselbrief.

XIII.

Wat den *inhoud* betreft, heeft eene onderhandsche akte grootere bewijskracht dan eene authentieke.

XIV.

Wanneer de gedaagde heeft geconcludeerd tot *ongegroundverklaring* van den eisch, doch de eischer wordt daarin verklaard *niet ontvankelijk*, dan heeft de gedaagde geen recht om van dit vonnis in hooger beroep te komen.

XV.

Art. 410 W. v. R. sluit niet uit de bevoegdheid van hem, die verweerder in cassatie was, om van zijn kant principaal in cassatie te komen.

XVI.

Ten onrechte is in den Code Pénal noodweer alleen erkend bij het dooden en toebrengen van verwondingen.

XVII.

Het in het openbaar dragen van eene vreemde, wet-
tig verkregene ridderorde, zonder koninklijke autori-
satie, is niet strafbaar volgens art. 259 C. P.

XVIII.

Hij, die in de meening verkeert, dat hij het goed van
een zijner familieleden, opgenoemd in art. 380 C. P.,
wegneemt, is niet strafbaar, al is het ook dat hij in-
derdaad iets wegneemt, dat aan andere verwanten of
aan vreemden toebehoort.

XIX.

De verdediging in strafzaken is bij ons tegenover de
beschuldiging te zeer beperkt.

XX.

Eene plaatselijke verordening tegen welke overtreding straf is bedreigd, is niet verbindend in dat gedeelte der gemeente, hetwelk daaraan eerst ná de afkondiging is toegevoegd, ook al wordt later in dat gedeelte diezelfde verordening afgekondigd.

XXI.

In onze constitutioneele monarchie berust de souvereiniteit bij den vorst.

XXII.

De Grondwet in art. 122 eischt een repressief stelsel van comptabiliteit.

XXIII.

Het is goed te keuren, dat bij ons de Burgemeester tevens lid kan zijn van den Gemeenteraad.

XXIV.

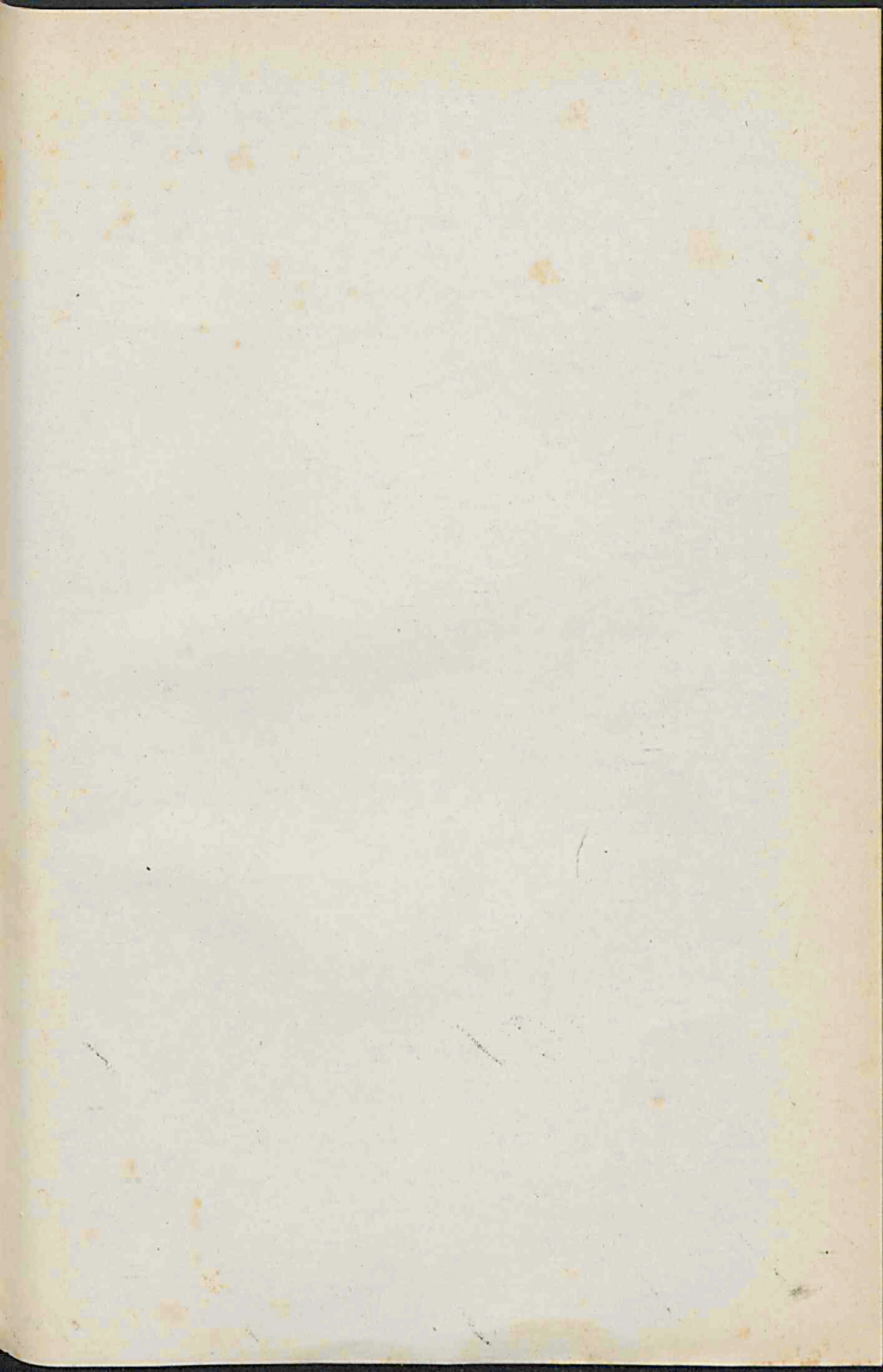
De onderlinge vereeniging van werklieden in verband met het patronaat is een afdoend middel om het pauperisme tegen te gaan.

XXV.

De tegenwoordige inrichting van het fabriekswezen is eene der voornaamste oorzaken van het toenemend pauperisme.

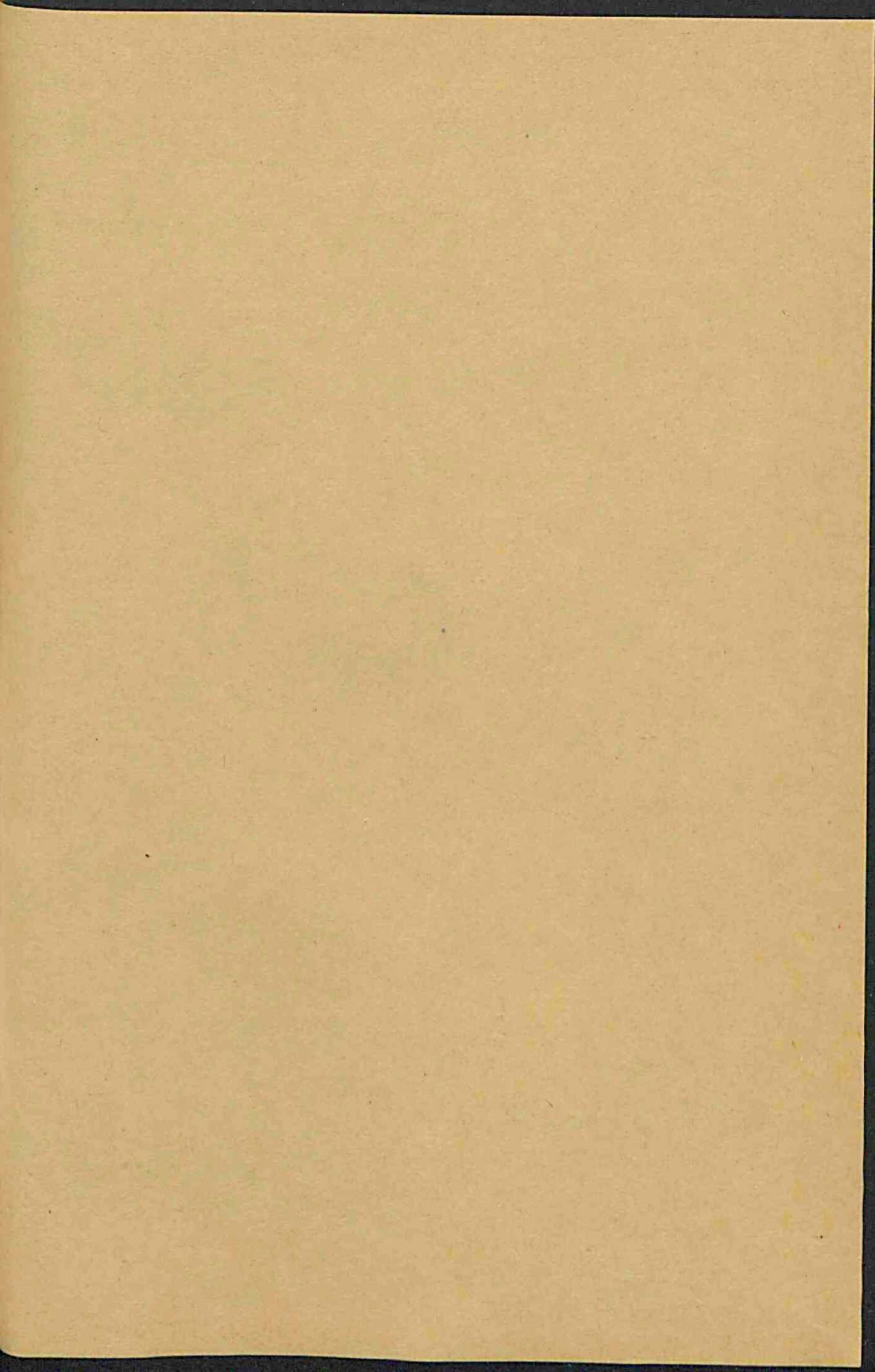
XXVI.

Absoluut vrijhandelssysteem is, evenals absoluut protectionisme, af te keuren.



R13

SVB



Bookbinders
WESTA
Grainee.

